

Г.П.ДОМБРОВСЬКА, канд. екон. наук, проф., УПА, Харків
І.О.ГЕРАЩЕНКО, канд. екон. наук, доц., УПА, Харків

АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТІ

У даній статті проведено дослідження за змістом енергоефективності як якіснішого показника ступеня розвитку національної економіки, а енергозбереження - це кількісна характеристика зменшення використання одного показника відносно іншого.

Ключові слова: Енергоефективність, енергозбереження, валовий внутрішній продукт, енергоресурси.

В данной статье проведено исследование по содержанию энергоефективности как качественного показателя степени развития национальной экономики, а энергосбережение как количественная характеристика уменьшения использования одного показателя относительно другого.

Ключевые слова: Энергоэффективность, энергосбережение, валовой внутренний продукт, энергоресурсы.

In this paper a study on the content of energy efficiency as improvement exponent of national economic development and energy - a quantitative characterization of reducing the use of one index over another.

Keywords: Energy efficiency, energy-savings, gross domestic product, energy resources.

Вступ. Основою вирішення питань негативних соціально-економічних проблем в Україні, є перехід до моделі сталого розвитку. Сталий розвиток будь-якої соціально-економічної системи можна визначити як регульований процес безпечного використання природно-ресурсного потенціалу для забезпечення розумного задоволення життєво важливих потреб людей не тільки в поточній, але і в досить довготривалій перспективі.

Постановка завдання. Результати роботи полягають в комплексному науковому дослідженні проблем по енергоефективності як якісним показником ступеня розвитку національної економіки.

Методологія. Досліджувати методологічні аспекти концептуального підходу з енергоефективності розвитку національної економіки

Результати дослідження. В Україні (та й у багатьох країнах) раніше посиленнями на який загрожує дефіцит виправдовували видобуток вітчизняних енергоносіїв (політика переважного споживання вугілля) або державну підтримку мирного використання ядерної енергії, тепер же переважають вимоги переорієнтації на поновлювані джерела енергії в поєднанні з посиленням енергозбереження та енергоефективності.

Незважаючи на це є значні можливості для економії енергетичних ресурсів, серед яких доля електроенергії в енергозбереженні складає в середньому 25–30 % або приблизно 2 % від рівня енергоспоживання. У зв'язку з цим енергозбереження відноситься до одного із основних напрямів

© Г.П.Домбровська, І.О.Геращенко, 2012

підвищення ефективності промислового виробництва і є державною політикою України. Про що свідчить прийняття в 1994 р. Верховною Радою України Закону «Про енергозбереження» і у 1996 р. Комплексної державної Програми енергозбереження. Підвищення енергоефективності на підприємствах в сучасних умовах набуває особливої важності, коли можливості екстенсивного використання енергоресурсів стають все більше обмеженими, а питання економії витрат електроенергії часто вирішується шляхом формального виконання направлених «зверху» директивних вказівок без достатнього використання науково обґрунтованих показників енергоємності та електробалансів технологічних процесів. Для оцінок ефективності електровикористання необхідно проведення об'ємних досліджень функціонування електрогосподарства, визначення факторного поля, формуючого електроспоживання, побудови багатомірних класифікацій підприємств.

Поняття енергоефективності тісно пов'язане з поняттям «енергозбереження». Згідно Закону України «Про енергозбереження»: енергозбереження - діяльність (організаційна, наукова, практична, інформаційна), яка спрямована на раціональне використання та економне витрачання первинної та перетвореної енергії і природних енергетичних ресурсів в національному господарстві і яка реалізується з використанням технічних, економічних та правових методів [1].

Енергоефективність слід розуміти як такий стан економіки, який дозволяє максимально ефективно використовувати наявні енергетичні ресурси, спираючись на існуючий технологічний уклад. Таким чином, енергоефективність є якісним показником ступеня розвитку національної економіки, а енергозбереження - це кількісна характеристика зменшення використання одного показника відносно іншого.

Основним із показників, який дозволяє визначити енергетичну ефективність економіки країни, виступає енергоємність валового внутрішнього продукту (ВВП). Він визначається як відношення кількості спожитих паливно-енергетичних ресурсів до валового внутрішнього продукту країни. Для співставлення показників різних країн враховують розбіжність офіційних курсів національних валют стосовно їх паритету реальної купівельної спроможності (ПКС). Це дає можливість співставити показники країн з різними внутрішніми цінами та різними доходами.

Показник енергоємності ВВП України за останні роки в декілька разів перевищує аналогічний показник індустріально розвинених країн. За підсумками 9 місяців 2010 року енергоємність ВВП в Україні склала 0,80 кг умовного палива на 1 дол. Цей показник є сьогодні найвищим серед країн Європи. Зокрема в Польщі енергоємність ВВП складає 0,34 кг у.п./дол., Угорщині - 0,30, Німеччині - 0,26, Великобританії - 0,23 [2].

Така ситуація з енергоємністю ВВП об'єктивно обмежує конкурентоспроможність національного виробництва і лягає важким тягарем

на економіку країни, тим більше в умовах залежності від зовнішніх постачальників ресурсів. На відміну від розвинених країн, де енергозбереження є питанням енергетичної та екологічної доцільності, для України це питання національної безпеки.

На рівень енергоефективності впливають такі чинники: ефективність використання ресурсів для виробництва товарів та послуг, структура національної економіки, цінова політика на енергоресурси, рівень розвитку транспортної інфраструктури, географічне розташування країни, кліматичні умови, соціально-культурні, демографічні чинники тощо. Але статистичні дослідження щодо впливу кожного з факторів на показник енергоефективності не проводились ні у вітчизняній практиці ні за кордоном. Тому досить складно визначити ступінь впливу кожного чинника на енергоефективність національної економіки. Потреба у визначенні чіткої системи факторів впливу на енергоефективність національної економіки постала лише з моменту формування стратегії підвищення енергоефективності провідними країнами і загострилася в зв'язку з необхідністю запровадження механізмів реалізації положень Кіотського протоколу [3]. Слід зазначити, що на даний момент розробкою системи чинників переважно займаються різні міжнародні агентства, кожне з яких формує систему показників та індикаторів виходячи із своїх завдань та бачення проблеми. Формування системи факторів впливу на показник енергоефективності повинно сприяти визначенню напрямів державного впливу та формування дієвої програми енергоефективного розвитку економіки.

Енергетична проблема завжди гостро стояла перед економікою України. Першу паливно-енергетичну кризу 70-х років Україна пережила в складі СРСР, де вона була форпостом індустріалізації на основі дешевих енергоресурсів, а енергоємність її ВВП була на 25% вища за середньосоюзню. Суттєвих кроків по зменшенню енергоємності ВВП не було зроблено, оскільки впродовж 1990-2010 років цей показник зменшився лише на 16% [4]. Підвищення цін на енергоносії (газ) виявило низьку ефективність національної економіки, побудованої на засадах екстенсивного використання енергоресурсів. Низькі ціни на газ впродовж 90-х років XX століття відіграли роль своєрідного інгібітора оновлення матеріально-технічної бази. Відсутність стимулів до зменшення енергоспоживання призвело до того, що українські підприємства не здійснили модернізацію виробничого обладнання, спрямовану на енергозбереження. Економіка України виявилася не готовою до високих цін на енергоносії і цілком залежною від них.

Вивчення проблеми енергоефективності приводить до розуміння необхідності енергозбереження на усіх стадіях - виробництво, транспортування та споживання енергетичних ресурсів. Кожна стадія потребує детального вивчення на предмет факторів впливу та можливості максимально ефективного використання ресурсів.

Наслідком вирішення проблеми енергоефективності повинно стати:

- забезпечення за нормальної ситуації безперебійного постачання споживачам доступних енергоресурсів належної якості, а в екстремальних умовах - задоволення мінімально необхідного попиту соціально-значущих споживачів;
- ефективне використання енергоресурсів, що сприятиме переведенню держави на енергозберігальний шлях розвитку та зменшення енергоемності виробництва товарів та послуг;
- задоволення вимог економічної, виробничої, екологічної та соціальної безпеки.

Список літератури: 1. Закон України «Про енергозбереження» // Відомості Верховної Ради. - 1994. - №30. 2. <http://www.uaer.gov.ua>, 3. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату. // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>, 4. Жовтянський В.А., Стогній Б.С. Енергоефективність в Україні: мала проблема великої економіки? // Дзеркало тижня. - 2004. - №47 (522).

Надійшла до редколегії 09.08.2012

УДК 330.1:339.9

А.М.РОГОЗЯНСЬКА, здобувач, ХНУ імені В.Н.Каразіна, Харків

ПІСЛЯКРИЗОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ДИНАМІКИ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Рассмотрены пути и способы снижения неопределенности развития мировых финансовых рынков

Ключові слова: фінансова криза, індикатори та показники кризи, регуляторні нормативи, координація.

Розглянуто шляхи та способи зменшення невизначеності розвитку світових фінансових ринків

Ключевые слова: финансовый кризис, индикаторы и показатели кризиса, регуляторные нормативы, координация.

The ways and means of reducing the uncertainty of the development of the global financial markets are considered

Keywords: financial crisis, indicators and indexes of crisis, regulator norms, co-ordination.

Вступ. Фінансизація економічного життя супроводжується як позитивними, так і негативними наслідками. На жаль, світова спільнота не змогла винайти надійні запобіжники щодо нейтралізації негативних рис фінансизації, наслідком чого стала остання світова фінансова криза. Разом з тим, ця криза стимулювала поглиблення досліджень інституційного забезпечення розвитку фінансових ринків, розроблення інструментарію

© А.М.Рогозянська, 2012